

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวรรณคดีผู้อ่านโครงการไหว้ครูตามวัฒนธรรมดนตรีไทยแนวอนุรักษ์ ของครูสุบิน จันทร์แก้ว ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความสามารถและผลงาน ตลอดจนมีประวัติการศึกษาดนตรีไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เป็นผู้สืบทอดและอนุรักษ์วิชาการด้านดนตรีไทย ที่เป็นแบบแผนจากหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จากประวัติชีวิตครูสุบิน จันทร์แก้ว สืบเชื้อสายมาจากตระกูลนักดนตรีไทยโดยแท้จริง เป็นผู้ที่มีความสามารถทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทยได้หลายเครื่องมือ โดยเฉพาะความเป็นเลิศทางด้านดนตรีไทยนั้นครูสุบิน จันทร์แก้ว มีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังมีความสามารถพิเศษในการบรรเลง ฆลุ่ย ปี่มอญ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงเล็ก ตะโพนไทย ตะโพนมอญ กลองสองหน้า และกลองแขก มีความสามารถในการซ่อมสร้างเครื่องดนตรีได้เกือบทุกชนิด เป็นผู้ที่มีความสามารถเทียบเคียงเครื่องดนตรีไทยได้ และมีความชำนาญในการบรรเลงเพลงมอญได้เป็นอย่างดี

ด้านอุปนิสัยใจคอ ครูสุบิน จันทร์แก้ว เป็นคนที่สุภาพ อ่อนน้อมต่อผู้มีวัยอาวุโสสูงกว่า มีความเคารพและความกตัญญูต่อครูและต่อผู้มีพระคุณเป็นอย่างมาก ยึดถือขนบธรรมเนียมตามแบบแผนโบราณในทุกเรื่อง ครูสุบิน จันทร์แก้ว เป็นคนที่พูดน้อย รักความสงบ ความสะอาด ความมีระเบียบวินัย และชอบธรรมชาติ คือชอบปลูกต้นไม้ เวลาทำอะไรแล้วจะตั้งใจจะทำสิ่งนั้น ๆ อย่างจริงจังเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ

จากการศึกษาประวัติชีวิตโดยพิจารณาจากวรรณคดีเป็นปกติ และวัฒนธรรมที่แวดล้อม ทำให้ทราบลักษณะของครูสุบิน จันทร์แก้ว ในประเด็นต่อไปนี้ คือ

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย คือ การรับประทานอาหารที่มีคุณค่ามีประโยชน์ มีการบำรุงรักษาร่างกายโดยการรับประทานเครื่องดื่มที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย และรับประทานยาเป็นประจำ

ด้านจิตใจ มีความต้องการที่เพียงพอสำหรับชีวิตแล้ว สังเกตได้จากการได้วางงามาเป็นของตนเอง และจากคำพูดที่พูดว่า "ชีวิตนี้ไม่ต้องการอะไรแล้ว มีพร้อมหมดแล้ว"

ด้านการดำเนินชีวิต มีการดำเนินชีวิตแบบวิถีชาวบ้าน เรียบง่าย

ด้านการศึกษา เป็นผู้ที่ไม่หาความรู้ยู่ตลอดเวลา

ด้านการทำงาน มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ มีความเรียบร้อยและสมบูรณ์ที่สุด

2. ความสัมพันธ์กับครอบครัว เครือญาติ และบุคคลในสังคม เป็นผู้นำของครอบครัว ดูแลรับผิดชอบต่อบุคคลในครอบครัว ให้ความเคารพต่อผู้อาวุโส มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อทุกคน และมีความเอื้ออาทรต่อเพื่อน

3. ความยึดมั่นในจารีตประเพณี ศาสนา ความเชื่อ เป็นผู้รักษานขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณ ยึดมั่นในจารีตประเพณี มีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ถ้ามีนบูนาก็จะเกิดความศักดิ์สิทธิ์เป็นมงคล และมีความมั่นคงในพระพุทธศาสนา

4. ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับงานดนตรีและบทเพลง เป็นผู้ที่อนุรักษ์นิยม

5. ด้านภาษา ใช้ภาษาแบบโบราณ มีลักษณะเฉพาะตัว

ในด้านของความเป็นครู ครูสุบิน จันทร์แก้ว มีอาชีพรับจ้างสอนดนตรีไทยมาตั้งแต่สมัยก่อน ครูสุบิน จันทร์แก้ว จะเดินทางไปสอนดนตรีไทยกับวงตามจังหวัดต่าง ๆ เช่น จังหวัดปทุมธานี สิงห์บุรี ชัยนาท นครสวรรค์ อุทัยธานี และจังหวัดสุดท้ายก็คือสมุทรปราการ หลังจากนั้นครูสุบิน จันทร์แก้ว ได้เข้ารับราชการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ภาควิชาศิลปนิเทศ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทำหน้าที่คัดเลือกอาจารย์ผู้สอนวิชาปฏิบัติ เอกปีพาทย์ หน้าที่หลักคือสอนเครื่องมืองเอกฆ้องวงใหญ่ และในทุกวันนี้การดำเนินชีวิตของครูสุบิน จันทร์แก้ว ก็อยู่กับความเป็นครูตลอดเวลา คือนอกจากการสอนที่มหาวิทยาลัยแล้ว เมื่อกลับบ้านถ้ามีเด็กมาเรียน ครูสุบิน จันทร์แก้ว ก็จะไปสอนเด็กโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย และจะต้องเตรียมการสอน โดยการฝึกซ้อมเพลงที่จะไปสอนเด็กทุก ๆ วัน

จากการศึกษาจึงพบว่าครูสุบิน จันทร์แก้ว มีคุณสมบัติของความเป็นครู ซึ่งตรงกับคุณธรรมสำหรับครู ในอังคตตรนิกาย สัตตกนิบาต ประกอบด้วยองค์คุณ 7 ประการ คือ

1. ปิโย เป็นที่รัก เป็นที่พอใจ เพราะครูทำตนให้เป็นที่รักของศิษย์

2. ครู เป็นที่เคารพ เพราะมีความหนักแน่น น่าเคารพ ย่าเกรง

3. ภาวนีโย เป็นที่สรรเสริญเพราะฝึกฝนอบรมตนให้เจริญด้วยความรู้ ความเชี่ยวชาญ

4. วัตตดา เป็นผู้กล่าว มีความเพียรพร่ำสอน พร่ำเตือนศิษย์

5. วจันขโม เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ แม้จะถูกกระทบกระทั่งเสียดสี ลองภูมิ

6. คัมภีรญจนกถกัตตดา เป็นผู้กล่าวถ้อยคำอันลึกซึ้ง สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้งและลุ่มลึก

7. โนจัญฐาเน นิโยชเย พึงนำไปในฐานะที่ดี ในตำแหน่งที่ดี ไม่ชักชวนในฐานะอันไม่สมควรหรือในทางเสื่อมเสีย

การเป็นผู้อ่านโองการไหว้ครูดนตรีไทยนั้น ครูสุบิน จันทร์แก้ว ได้รับมอบโองการจาก คุณหญิงชื่น ศิลปบรรเลง การทำหน้าที่เป็นผู้อ่านโองการนั้น ครูสุบิน จันทร์แก้ว จะยึดถือตาม แบบแผนโบราณของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งเน้นเรื่องการเมืองไม่หวังผลประโยชน์ ส่วนตน เช่น เรื่องเงินค่าตอบแทน เมื่อมีผู้มาเชิญให้ไปทำพิธีไหว้ครู ครูสุบิน จันทร์แก้ว จะไม่มีการ เรียกเงินค่าตอบแทน ผู้ที่มาเชิญจะให้หรือไม่ก็ตามแต่ ครูสุบิน จันทร์แก้ว ถือคติว่าเมื่อไปทำพิธีไหว้ แล้วเขาจะได้เกิดสิริมงคล เกิดกำลังใจ แล้วเราจะได้นุญกุศล ลักษณะการทำพิธีไหว้ครูนั้นจะต้อง ทำด้วยจิตใจที่ตั้งมั่น ทำให้ครบทุกขั้นตอน เพราะครูสุบิน จันทร์แก้ว ยึดถือว่าการทำพิธีทุกอย่างให้ สมบูรณ์นั้นจะทำให้ทุกอย่างเป็นมงคลและเกิดความศักดิ์สิทธิ์

การปฏิบัติตนก่อนทำพิธีนั้น ครูสุบิน จันทร์แก้ว จะต้องทำการทบทวนโองการเพื่อให้เกิด ความแม่นยำ ไม่ให้เกิดความผิดพลาด ไหว้พระสวดมนต์ ระลึกถึงครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และฝึกซ้อมเพลงหน้าพาทย์ เพื่อให้เกิดการแม่นยำเพลง และจัดเตรียมชุดผู้อ่านโองการ

วันประกอบพิธี ครูจะตื่นแต่เช้ามีด ปฏิบัติภารกิจส่วนตัว ทำจิตใจให้สบาย รอเวลาที่จะ เดินทางไปประกอบพิธี เมื่อถึงงานครูนั่งรอเวลาที่จะประกอบพิธีโดยการเปลี่ยนชุดและขึ้นไปประกอบ พิธี ก่อนประกอบพิธีจะตรวจดูเครื่องสังเวศ เมื่อเห็นว่าเรียบร้อยแล้วก็จะเริ่มทำพิธี ลักษณะการทำ พิธีที่เด่นชัด คือไม่มีการบรรยายก่อนเริ่มทำพิธี และกระทำพิธีให้เกิดความสมบูรณ์ที่สุด ในการเป็น ผู้อ่านโองการนั้น เน้นถึงการมีจิตใจตั้งมั่น และมีสมาธิมากที่สุด

คุณสมบัติของผู้อ่านโองการไหว้ครูในวัฒนธรรมดนตรีไทยทั่วไป จะต้องมีความสมบูรณ์ที่ ประกอบด้วยผู้ที่มีวิทยุฒิ ได้รับการอุปสมบทมาแล้ว มีความรู้ทางดนตรี มีธรรมวุฒิซึ่งหมายถึงมี ความดีที่ปลูกฝังอยู่ในอุปนิสัยอันดีงาม และจะต้องได้รับการประสิทธิ์วุฒิ คือการประสิทธิ์ประสาท หรือได้รับมอบโองการจากครู

สำหรับคุณสมบัติของผู้อ่านโองการที่มีความสัมพันธ์กับพุทธธรรมนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาถึง ข้อปฏิบัติสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา เป็นหลักการครองชีวิตของผู้ฝึกอบรมตน มุ่งความสำเร็จ คือ ความสุข สะอาด สว่าง สงบ และความเป็นอิสระ ซึ่งหมายถึงผู้อ่านโองการจะต้องเป็นผู้ที่มี ศิล สมภาณี ปัญญา หลักธรรมที่ผู้อ่านโองการสมควรศึกษา คือ

1. สัมมาทิฎฐิ ความเห็นชอบ ผู้อ่านโองการต้องมีความเชื่อในสิ่งที่เกิดขึ้นตามเหตุผลที่ เกี่ยวข้องกับความเข้าใจของตนเอง มีความเชื่อในชีวิตที่ถูกต้องตามหลักแห่งความดี

2. สัมผัสกับปะ ความดำริชอบ หรือมีความนึกคิดในทางที่ถูก ยุติธรรม มีทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้องไม่เอนเอียง
3. สัมมาวาจา เจรจาชอบ คือพูดแต่สิ่งที่ดีเป็นคำพูดจริง พูดเพื่อความสามัคคี ใช้คำพูดที่สุภาพอ่อนหวาน และพูดแต่สิ่งที่มีประโยชน์
4. สัมมากรรมันตะ กระทำชอบ ผู้อ่านโองการควรงดเว้นการกระทำที่ผิดต่อศีลธรรม
5. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ผู้อ่านโองการต้องเลี้ยงชีพการเป็นนักดนตรีอาชีพ และประกอบอาชีพที่สุจริต
6. สัมมาวายะมะ ความเพียร ป้องกันอกุศลที่ยังไม่เกิดหรือที่เกิดขึ้นแล้ว เพียรสร้างกุศลที่ยังไม่เกิด และส่งเสริมกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว
7. สัมมาสติ หรือหลักธรรมสติปัฏฐาน 4 คือ การพิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต และพิจารณาธรรมต่าง ๆ
8. สัมมาสมาธิ เป็นองค์มรรคที่เป็นการฝึกอบรมจิตใจ เพื่อให้จิตตั้งมั่นหรือการกำหนดจิตให้แน่วแน่อยู่กับสิ่งหนึ่งสิ่งใด

เมื่อผู้อ่านโองการสามารถปฏิบัติตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาได้ จะส่งผลให้บุคคลนั้นมีคุณสมบัติที่เพียบพร้อมที่จะเป็นผู้อ่านโองการไหว้ครู และเป็นที่เคารพนับถือของบุคคลทั่วไป เนื่องจากการปฏิบัติตนที่เหมาะสมกับการเป็นผู้อ่านโองการไหว้ครูดนตรีไทย

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า การที่จะเป็นนักดนตรีที่มีความเชี่ยวชาญนั้น จะต้องประกอบด้วยการสั่งสมวิชาความรู้มาเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง และจะต้องมีความรอบรู้ในทุก ๆ ด้าน จนกระทั่งสามารถที่จะทำหน้าที่เป็นผู้อ่านโองการไหว้ครูที่มีความเพียบพร้อม มีวัตรปฏิบัติที่งดงามมาโดยสำคัญ และจะต้องถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติที่สำคัญคือ วิทยุฒิ คุณวุฒิต่างดนตรี ธรรมวุฒิ และการได้รับมอบให้เป็นผู้่านโองการการไหว้ครู จึงจะส่งผลให้ผู้นั้นเป็นผู้่านโองการที่สมควรให้ความเคารพเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะ

จากประสบการณ์โดยตรงของผู้วิจัย ผู้วิจัยเคยเข้าร่วมพิธีไหว้ครู แต่ไม่สามารถจะทำใจไหว้หรือว่าคาถาตามผู้อ่านโองการนั้นได้ เนื่องมาจาก ได้เคยทราบและรู้ภูมิหลังหรือการปฏิบัติตนของผู้อ่านโองการผู้นั้นว่า เป็นผู้ที่มีความประพฤติปฏิบัติตนที่ไม่ดี ไม่ได้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม และเป็นผู้ที่ไม่มีศีลจะ ในบางครั้งมีผู้อ่านโองการบางคนประพฤติวัตรปฏิบัติไม่เสมอต้นเสมอปลาย เห็น

ได้จาก มีการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม พุดจาล้อเล่น และหยาบค้าย พอมาพบในขณะที่เป็นผู้อ่าน
โครงการ แม้จะทำการสำรวจในขณะที่เป็นผู้อ่านโครงการก็ยังไม่นับว่าดี เพราะผลจากการวิจัยพบว่า
ผู้อ่านโครงการควรจะมีคุณสมบัติเรียบร้อย สำรวมเสมอดันเสมอปลายทั้งขณะทำพิธีและไม่ได้
ทำพิธี

ข้อมูลในงานวิจัยนี้น่าจะเป็นแนวทางการอ้างถึงการศึกษาวัตรปฏิบัติของผู้่านโครงการ
ให้วัครู ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติเพื่อถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติ และสถานภาพของผู้่านโครงการให้วัครู
ดนตรีไทยอย่างสมบูรณ์แบบ